

ประเทศไทย: การผ่านร่างกฎหมายป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายถือเป็นความคืบหน้า แต่กฎหมายยังคงมีข้อบกพร่องสำคัญหลายประการ

เนื่องในโอกาสวันผู้สูญหายสากล คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เห็นว่ามติเห็นชอบผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย (ร่างพระราชบัญญัติ ฯ) ที่ล่าช้ามาเนิ่นนาน นับเป็นก้าวที่สำคัญในการป้องกันและเยียวยาความเสียหายจากอาชญากรรมเหล่านี้ หากแต่ ทั้งสององค์กรรู้สึกผิดหวังที่ยังคงมีข้อบกพร่องในบางมาตราที่ทำให้กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์

“การผ่านร่างกฎหมายเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าประเทศไทยจริงจังกับการดำเนินการตามหน้าที่ในการปฏิรูปกฎหมายเพื่อนำความยุติธรรมมาสู่เหยื่อของอาชญากรรมที่ร้ายแรงเหล่านี้และนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ” เอียน เซเดอร์แมน (Ian Seiderman) ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายและนโยบายของ ICJ กล่าว “อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติ ฯ ฉบับนี้ยังไม่มีบทบัญญัติครบถ้วนหรือถูกต้องตามข้อกำหนดของสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ทำให้ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ต้องบังคับใช้พระราชบัญญัติในลักษณะที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ UNCAT) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR)”

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ICJ และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้[เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ](#)มากมายเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ ฯ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทย

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของ UNCAT และ ICCPR เมื่อปีพ.ศ.2555 ประเทศไทยยังได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ ICPPED) ซึ่งสะท้อนถึงคำมั่นที่จะป้องกันและยับยั้งอาชญากรรมการบังคับให้บุคคลสูญหาย อย่างไรก็ตาม คำมั่นของประเทศไทยที่จะให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคี ICPPED ให้แล้วเสร็จกลับยังไม่ถูกดำเนินการจนกระทั่งปัจจุบัน

ร่างพระราชบัญญัติ ฯ เป็นผลมาจากความพยายามอย่างต่อเนื่องของเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร สมาชิกรัฐสภา และผู้เชี่ยวชาญ ที่ผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติ ฯ กำหนดความผิดทางอาญาแก่การทรมาน การประทุษร้ายหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และการบังคับบุคคลให้สูญหายมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติ ฯ เริ่มแรกนั้นประกอบด้วยบทบัญญัติที่เป็นปัญหาจำนวนมาก แต่บุคคลเหล่านี้ได้ร่วมกันผลักดันจนเกิดการปรับปรุงข้อบกพร่องที่สำคัญบางประการ

“เรายอมรับว่าข้อบกพร่องบางประการที่เราได้ระบุในข้อเสนอแนะก่อน ๆ ได้รับการแก้ไขแล้วในร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ผ่านมติรับรอง ยกตัวอย่างเช่น เรายินดีที่ร่างฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี พร้อมทั้งมีบทบัญญัติที่รับรองให้อาชญากรรมการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นอาชญากรรมต่อเนื่อง” เอเมอร์ลิน กิล รองผู้อำนวยการภูมิภาคฝ่ายวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล กล่าว “ในอนาคต ประเทศไทยควรทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป และดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์”

องค์กรทั้งสองยังเรียกร้องให้ประเทศไทยดำเนินการตามคำมั่นว่าจะทำการให้สัตยาบันก่อนนุสัญญา ICCPED โดยไม่ล่าช้า พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องในร่างพระราชบัญญัติเพื่อรับประกันการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างครบถ้วน

ความเป็นมา

สิบห้าปีหลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นรัฐภาคีอนุสัญญา UNCAT สภาผู้แทนราษฎรแห่งประเทศไทยได้มีมติผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย ตามที่วุฒิสภาเสนอเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2565

ร่างพระราชบัญญัติ ฯ นี้ คาดว่าจะได้รับการลงนามพระปรมาภิไธยโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมีผลบังคับใช้เมื่อครบกำหนด 120 วันนับจากวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในปัจจุบัน ร่างพระราชบัญญัติ ฯ ยังคงประกอบด้วยบทบัญญัติบางมาตราที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ ข้อกังวลหลัก ได้แก่

- นิยามของอาชญากรรมการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายไม่สมบูรณ์หรือไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และ 'การกระทำให้สูญหาย' โดยผู้กระทำการที่ไม่ใช่ภาครัฐ ตามที่ระบุในมาตรา 3 ของ ICPPED ไม่ได้ถูกกำหนดไว้
- การตีความที่เกี่ยวเนื่องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมออกจากร่างพระราชบัญญัติฯ
- การขาดตัวแทนเหยื่อการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายในองค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย และการถอดถอนหน้าที่ของคณะกรรมการในการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว
- การถอดถอนบทบัญญัติเกี่ยวกับการไม่รับฟังคำให้การหรือข้อมูลอื่นอันได้มาจากการทรมาน การประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ร้ายกาจที่สุด หรือการบังคับบุคคลให้สูญหาย เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี และ
- การขาดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความของอาชญากรรมการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย อันสอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAT และ ICPPED โดยสมบูรณ์

สามารถอ่านบทวิเคราะห์ข้อบกพร่องของร่างพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันซึ่งจัดทำขึ้นโดย ICJ และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้ที่ [ภาษาอังกฤษ](#) [ภาษาไทย](#)

ร่างพระราชบัญญัติและคำแปลอย่างไม่เป็นทางการของร่างพระราชบัญญัติ [ภาษาอังกฤษ](#) [ภาษาไทย](#)